

Turisti – roly a typológie

„the tourist“

- r. 1780 v sprievodcovi oblasti Lake District
- r. 1799 v poéme W. Wordswortha „The Brothers“
- r. 1800 v knihe Samuela Pegge o používaní anglického jazyka 1800: „Cestovateľ sa dnes nazýva turistom“.

Turisti – roly a typológia

Dichotómia

cestovateľ - turista

Turisti – roly a typológie

- **Cestovateľ** – dnes, kto cestuje obyčajne na dlhší čas, než je bežné prostredníctvom organizovaných zájazdov, s batohom a jeho cestovné výdavky sú nízke a limitované. Spájaný so slobodou, dobrodružstvom a individualitou.
- **Turista** – používané často hanlivo, na opis niekoho, kto participuje na masovo produkovanom „balíčkovom“ CR.

Turisti – roly a typológie

Boorstin:

Turista – pasívny divák, ktorý zakúša veľmi neobvyklé z bezpečného a familiárneho prostredia (moderného hotela, vyhliadkového autobusu). Izolovaný od prostredia a miestnych obyvateľov, cestuje v sprievodcom vedených skupinách, teší sa na iscenené atrakcie, dôverčivo a naivne sa teší zo pseudoudalostí a ľahkovážne prehliada reálny svet okolo seba.

Turisti – roly a typológie

Sunlust vs. wanderlust (Gray 1970)

- Sunlust – túžba po oddychu, relaxe, 3 S (sun, sea, sand)
- Wanderlust – túžba po poznání, spoznávaní ľudí a kultúr

Turisti – roly a typológie

- *Prvá systematická sociologická typológia turistov - E. Cohen (1972):*
narúša dovtedy jednotný obraz „turistu“ a kategorizuje ho do špecifickejších a empiricky identifikovateľných typov (podľa toho, do akej miery cestujú v rámci „environmental bubble“ svojho domáceho prostredia, resp. do akej miery sú schopní sa vystaviť „neobvyklému“ v cudzom prostredí (kontinuum „familiarity – novelty“))

Turisti – roly a typológie

E. Cohen (1972):

organizovaný masový turista
(inštitucionalizovaný, resp. konvenčný typ):

zájazd prakticky výhradne realizovaný
establišmentom CR, zachováva všetky
zvyklosti a komfort svojho obvyklého

Turisti – roly a typológie

E. Cohen (1972):

neorganizovaný masový turista
(inštitucionalizovaný, resp. konvenčný typ)

využíva establišment, cestuje však
individuálne, čím sa viac vystavuje
vplyvom hostiteľského prostredia ako OMT
(na rutinnej báze)

Turisti – roly a typológie

E. Cohen (1972):

objaviteľ – „explorer“
(neinštitucionalizovaný, resp.
nekonvenčný typ)

nachádza len ojedinele oporu vo
familiárnom prostredí tur. establišmentu,
cestu si zabezpečuje sám, vyhýba sa tur.
miestam, interakcie s miestnymi, učí sa
jazyk, preferuje lokálnu stravu. Cestuje
však s vedomím „spiatočného lístka“.

Turisti – roly a typológie

E. Cohen (1972):

vandrák, tulák – „drifter“
(neinštitucionalizovaný, resp.
nekonvenčný typ)

cestuje úplne mimo inštitucionalizovaný
CR, najintenzívnejší kontakt
s hostiteľským prostredím (žije a pracuje
v ňom), rezignuje na zvyky svojho
prostredia

Turisti – roly a typológie

E. Cohen (1972):

Príslušnosť k určitému typu má vplyv na druh turistovej skúsenosti, rozsah a charakter jeho kontaktov s miestnymi, ako aj jeho vplyv na hostiteľské prostredie. V 80. rokoch – využitie tejto typológie na skúmanie používania jazyka v turist. prostredí.

Turisti – roly a typológie

Smith (1989)

- objavitelia (explorers)
- elitní turisti (elite tourists)
- nekonvenční turisti (off-beat tourists)
- nezvyčajní turisti (unusual tourists)
- masoví turisti v počiatočnom štádiu (incipient mass tourists)
- masoví turisti (mass tourists)
- chartroví turisti (charter tourists)

Turisti – roly a typológie

Pearce (1982)

na základe multidimenzionálneho škálovania
15 rolí – zahrnutých do 5 clustrov

- environmental travel (antropológ, ochranca, objaviteľ)
- high contact travel (cestovateľ, študent na zahraničnom pobyte, novinár na zahraničnom pobyte)
- spiritual travel (hippie, pútnik, misionár)
- pleasure first travel (snob – jetsetter, turista, dovolenkár-holidaymaker)
- exploitative travel (biznisman, jetsetter)
- migrant za prácou a internacionál - športovec

Turisti – roly a typológie

Cohenova fenomenologická typológia

Založená nie na pozorovateľnom správaní, ale na existenciálnej skúsenosti, prežitku, umiestnení „spiritual centre“ turistu. Rôzni ľudia túžia po rozličných „modusoch“ tur. skúsenosti – „turista“ ako typ neexistuje.

- Recreational (rekreačný)
- Diversionary (odvracajúci pozornosť)
- Experiential (skúsenostný, zážitkový)
- Experimental (experimentálny)
- Existential (existenciálny)

Turisti – roly a typológie

Plogova typológia

spájajúca osobnostné črty s tur. rolami:

Kontinuum psychocentrik – alocentrik:

- psychocentric
- near-psychocentric
- mid-centric
- neat-allocentric
- Allocentric

Plog spája jednotlivé typy s určitými tur. Destináciami (USA: a) – Coney Island, c) – Európa, Havaj, e) – Afrika).

Kritika: statický model, destinácie sa menia, vyvíjajú a postupne je možné psychocentrikov nájsť na miestach, kde dominovali alocentrici.

Turisti – roly a typológie

Sociálne podmienené typológie:

- masový turista
- dobrý turista
- post-turista

Turizmus – motivácia

Vonkajšia motivácia

Vzťah dovolenka – práca

- A1: Turizmus ako protiklad práce
- A2: Turizmus ako pokračovanie práce
- A3: Neutrálny vzťah medzi turizmom a prácou

Spoločenské vplyvy

- B1: rodina
- B2: referenčné skupiny
- B3: trieda, spoločenská vrstva
- B4: kultúra

Moderná spoločnosť a tur. motivácia

Turizmus – motivácia

Vnútrotná motivácia

- Maslowova hierarchia potrieb
- Psychologické motívy (Dann – anómia a potreba posilnenia ega)
- Motivácia podľa účelu dovolenky
- Turizmus ako púť, posvätná cesta